

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація

Вступ. Необхідність державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні визначається унікальними особливостями, що притаманні галузі, її місцем і значенням у гарантуванні продовольчої безпеки держави. Структурні трансформації у функціонуванні внутрішнього і зовнішнього середовища значною мірою впливають на розвиток не лише сільського господарства а й усього національного господарського комплексу. Наявні проблеми суттєво посилюються в умовах трансглобалізаційних процесів, що визначає актуальність проведеного дослідження.

Мета. Метою наукової публікації є обґрунтування теоретико-методологічного та стратегічного контенту державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції у сучасних умовах господарювання.

Методи. Теоретико-методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системно-комплексний підхід до вивчення питання державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Методи дедуції, аналізу та синтезу використано при визначенні змістового контенту державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції, концепту базових його складових, таких як «риннок», «держава», «регулювання», «сільськогосподарська продукція»; метод аналізу та монографічний метод використано у процесі визначення особливостей державного регулювання сільськогосподарського виробництва, зважаючи на світову практику важелів впливу державного регулювання; метод логічного узагальнення – при формулюванні основних векторів розвитку й підтримки аграрної галузі на рівні держави.

Результати. У статті узагальнено змістовий контент та розкрито особливості державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції, ґрунтуючись на концепті базових складових, таких як «риннок», «держава», «регулювання», «сільськогосподарська продукція». Обґрунтовано пріоритетність державного регулювання сільського господарства на сучасному етапі економічного розвитку. Розглянуто чинники, що визначають особливості державного регулювання сільськогосподарського виробництва, зважаючи на світову практику використання важелів впливу державного регулювання. У контексті розгляду питання

державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції зосереджено увагу на державній інноваційній та інвестиційній політиці. Розкрито стратегічний контент державного регулювання функціонування та розвитку агропромислового комплексу. Запропоновано напрями удосконалення та підвищення ефективності державного впливу на розвиток ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Визначено, що державне регулювання аграрного виробництва реалізується через систему заходів впливу з метою створення оптимальних умов для виробництва сільськогосподарської продукції, де основними векторами розвитку й підтримки аграрної галузі на рівні держави та цілями державного регулювання сільського господарства на сучасному етапі є забезпечення високої якості та конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції; збереження та відтворення природних ресурсів; формування ефективно діючого ринку через розвиток його інфраструктури.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку інноваційних механізмів інституційних перетворень, що створюють основу ефективного функціонування ринку сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: ринок сільськогосподарської продукції, державне регулювання; політика розвитку агропромислового сектору економіки, світовий досвід державного регулювання.

Формул: 0, рис.: 0. Табл.: 0, бібл.: 17.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі економічного розвитку України становлення ринку сільськогосподарської продукції є важливою складовою аграрної політики держави.

Історія перетворень свідчить про те, що механізм ринкового регулювання часто замінювався механізмом державного управління аграрним сектором, в основі кожної господарської реформи лежало вирішення проблеми поєднання механізмів державного і ринкового регулювання аграрного сектору, залежно від глибини вирішення цієї проблеми визначалися напрями реформи та очікувані результати її реалізації, до того ж результативність перетворень інституціонального середовища в аграрному секторі залежала від стабільності соціально-політичної ситуації в країні [1].

Необхідність державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні визначається унікальними особливостями, що притаманні галузі, її місцем і значенням у гарантуванні продовольчої безпеки держави. Структурні трансформації у функціонуванні внутрішнього і зовнішнього середовища значною мірою впливають на розвиток не лише сільського господарства, а й усього національного господарського комплексу. Наявні проблеми суттєво посилюються в умовах транснаціоналізаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню державного регулювання та підтримки сільськогосподарського виробництва та ринку сільськогосподарської продукції присвячено праці таких науковців, як: В. Г. Андрійчук, О. Д. Богдан, Ю. Ф. Гудзь, О. А. Коваленко, С. В. Майстро, О. М. Могильний, М. А. Патинін, О. А. Романець, У. В. Росола, Г. С. Федосєєва, Н. І. Шиян та ін. Проте й нині невирішеною залишається

значна частка загальної проблеми. Зокрема, наукового вирішення потребують питання пошуку напрямів підвищення ефективності державного впливу на розвиток ринку, удосконалення регуляторної політики держави щодо ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Недостатньо опрацьованими є перспективні форми та методи державної підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників з урахуванням наявного вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Метою наукової публікації є обґрунтування теоретико-методологічного та стратегічного контенту державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції у сучасних умовах господарювання. Завдання дослідження передбачають узагальнення сутності та розкриття особливості державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції; визначення чинників та особливостей державного регулювання сільськогосподарського виробництва, зважаючи на світову практику використання важелів державного впливу; надання пропозицій щодо удосконалення та підвищення ефективності державного впливу на розвиток ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системно-комплексний підхід до вивчення питання державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Методи дедукції, аналізу та синтезу використано при визначенні змістового контенту державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції, концепту базових його складових, таких як «риннок», «державка», «регулювання», «сільськогосподарська продукція»; метод аналізу та монографічний метод використано у процесі визначення особливостей державного регулювання сільськогосподарського виробництва, зважаючи на світову практику важелів впливу державного регулювання; логічного узагальнення – при формулюванні основних векторів розвитку й підтримки аграрної галузі на рівні держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок – система товарно-грошових відносин, що виникають між покупцем і продавцем, яка включає механізм вільного ціноутворення, вільне підприємництво, що здійснюється на основі економічної самостійності, рівноправності та конкуренції суб'єктів господарювання у боротьбі за споживача [2]. Його організація дає змогу реалізувати господарські зв'язки, а в кінцевому результаті – і весь процес виробництва. Без нього неможливо досягти основної мети будь-якої підприємницької діяльності – отримання прибутку.

Економічна сутність ринку виражається насамперед як категорія обміну, який організований за законами товарного виробництва й обігу, сукупність відносин товарного і грошового обміну. Ринок характеризується складною структурою, під якою розуміється сукупність умов, що визначають особливості його функціонування. Ринок є одним зі складових координації щодо поведінки суб'єктів економічної системи.

На відміну від багатьох неокласиків М. Портер виступає за активну державну політику, але підкреслює, що необхідно використовувати тільки ті методи та інструменти, які не призводять до ослаблення конкуренції. М. Портер зазначає, що роль держави має полягати в тому, щоб «підштовхнути» вітчизняне виробництво і спонукати його до розвитку, а не пропонувати «допомогу», яка не дає можливість не розвиватися» [3].

У всіх економічно розвинених країнах у тій чи іншій формі ринок поєднується з державним регулюванням економіки. П. Самуельсон вбачає економічну роль держави у виконанні нею трьох основних функцій – забезпечення: а) ефективності економічної системи, б) її справедливості, в) стабільності [4, 129].

Сутність державного регулювання в науковій і навчальній літературі зазвичай визначається як система заходів для здійснення підтримуючої, компенсаційної, обмежувальної та іншої регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства [5]. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва полягає у здійсненні впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання та кон'юнктуру ринку з метою забезпечення ефективного функціонування ринкового механізму, вирішення соціальних та виробничих проблем.

В. Г. Андрійчук у своїх наукових працях державне регулювання аграрної сфери розглядає як систему економічних, фінансових, правових, організаційних і соціальних заходів, що здійснюються державою для ефективного і стабільного розвитку аграрного виробництва та повного забезпечення населення якісним продовольством за прийнятними цінами [6, 56]. Для виконання цього завдання слід дотримуватись функцій та інструментів державного регулювання, враховувати їх при розробці державних та регіональних програм розвитку.

На думку Могильного О. М. «... державне регулювання аграрної сфери економіки являє собою процес впливу на її розвиток доповненням стимулів ринкового механізму й створенням за рахунок цього можливості суб'єктам господарювання здійснювати прибуткову діяльність, покращувати свої конкурентні позиції» [7].

Державне регулювання аграрної сфери економіки є сукупністю економічних, організаційно-правових й соціальних заходів економічної політики держави, спрямованих на створення ефективного та стабільно зростаючого розвитку мультифункціонального сільського господарства з метою забезпечення продовольчої безпеки країни та зміцнення його конкурентних позицій на світовому аграрному ринку [8]. Сукупність запропонованих підходів щодо державного регулювання забезпечується послідовністю виконання стратегії розвитку відповідно до запропонованих етапів її реалізації.

Стратегічний контент державного регулювання функціонування та розвитку агропромислового комплексу визначено в «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року», що полягає в забезпеченні населення продуктами харчування, а також іншими товарами з сільськогосподарської сировини в поєднанні з вирішенням соціальних та економічних проблем АПК в умовах становлення ринкових відносин і багатокладності економіки [9].

Для стабілізації аграрного виробництва та підвищення ефективності функціонування аграрного ринку в зарубіжних країнах використовується система прямих і непрямих важелів державного впливу: регулювання цін і фермерських доходів, бюджетне фінансування, кредитування, оподаткування, стабілізація ринку сільськогосподарської продукції тощо. При цьому практично всі західні країни у відносинах сільського господарства з іншими галузями, у питаннях експорту й імпорту сільськогосподарської сировини дотримуються принципу аграрного протекціонізму.

Успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канади, Японії, Китаю зобов'язані не стільки розвитку ринкових відносин у цих країнах, скільки обмеженню дій ринкових механізмів саморегулювання з використанням зовнішніх важелів впливу. Це – державна підтримка сільського господарства через дотації, ціни, квоти, кредитну й податкову політику тощо [10].

Зважаючи на світову практику, немає країни, економіка якої б існувала і розвивалась без використання важелів державного впливу. Таким чином, за допомогою нормативно-правових, організаційно-економічних, екологічних, науково-технічних та інших заходів державної політики створюється система підтримки розвитку сільськогосподарських підприємств, тобто у світовій практиці має місце лише диференціація щодо ступеня, інструментів та механізмів впливу держави на економічні процеси.

Встановлено, що особливістю функціонування світового ринку сільськогосподарської продукції є переважання обсягів поставок посередників над обсягами поставок сільськогосподарських товаровиробників. До суб'єктів купівлі сільськогосподарської продукції на світовому ринку віднесено сільськогосподарські товаровиробники, промислові підприємства, ТНК, державні структури. Вважаємо, що окремий споживач купує певний вид продукції, як правило, на внутрішньому ринку в роздріб у тих підприємств, які купили цей товар на міжнародному ринку, тому не є суб'єктом купівлі сільськогосподарської продукції в міжнародному масштабі. Таким чином, суб'єкти купівлі сільськогосподарської продукції на світовому ринку здійснюють закупівлю такої продукції для власного споживання; для переробки; для формування державних резервних продовольчих фондів [11, 25].

Розвиток будь-якого сектору економіки залежить насамперед від його підтримки на державному рівні. Основними цілями державного регулювання сільського господарства на сучасному етапі є [12, 47]:

- забезпечення високої якості вітчизняної сільськогосподарської продукції;
- підвищення конкурентоспроможності української агропродукції та українських сільськогосподарських підприємств на міжнародному ринку;
- збереження та приріст природних ресурсів, що необхідні для сільськогосподарського виробництва;
- правильне формування ефективно діючого ринку агропродукції, первинної сировини та продовольства, що забезпечить підвищення прибутковості вітчизняних аграрних підприємств та розвиток інфраструктури цього ринку;
- забезпечення стабільного розвитку сільської місцевості, зайнятості сільського населення, рівня заробітної плати працівників, підвищення рівня їх життя;
- формування довготривалого та ефективно діючого ринку сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства, що забезпечував би збільшення доходності сільськогосподарських виробників та розвиток інфраструктури такого ринку.

Державне регулювання ринку сільськогосподарської продукції здійснюється через його основні методи та інструменти. Методи виявляються у формах управління через взаємодію суб'єктів та об'єктів управління та взаємодію між ними.

Відповідно до ринкової кон'юнктури Кабінет Міністрів України запроваджує державне цінове регулювання окремих видів продукції, до яких належать різновиди сільськогосподарської продукції: пшениця тверда; пшениця м'яка; зерно суміші

пшениці та жита (меслин); кукурудза; ячмінь; жито озиме; жито ярове; горох; гречка; просо; овес; соя; насіння соняшнику; насіння ріпаку; насіння льону; шишки хмелю; цукор-пісок (бураковий); борошно пшеничне; борошно житнє; м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці; молоко сухе; масло вершкове; олія соняшникова. На кожний вид сільськогосподарської продукції (товар), визначений відповідно до стандартів і який є об'єктом державного цінового регулювання, встановлюються мінімальні або максимальні інтервенційні ціни [13].

Аналізуючи існуючі форми підтримки розвитку сільськогосподарських підприємств, їх можна об'єднати у три групи: непрямі, прямі та опосередковані. До непрямих відносяться проведення державних інтервенцій сільськогосподарської продукції, встановлення внутрішніх цін та митних тарифів в інтересах вітчизняних товаровиробників та ін. Прямими є надання субсидій, кредитів та компенсацій частини витрат на страхування урожаю. До опосередкованих належать списання та реструктуризація заборгованості зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів усіх рівнів, встановлення спеціального режиму оподаткування, розробка державних цільових програм розвитку сільськогосподарського виробництва, державне стимулювання науково-дослідної діяльності у цій сфері та ін. [14].

Успішний розвиток сільськогосподарського виробництва досягається завдяки гармонійному поєднанню адміністративних та економічних методів підтримки сільськогосподарських підприємств. Об'єктивна необхідність адміністративного регулювання сільськогосподарського виробництва зумовлена еволюцією ринкових відносин, поширенням глобалізаційних процесів у країні та світі, які характеризуються посиленням конкуренції, розвитком монополізму та погіршенням навколишнього середовища. За таких умов конкурентне середовище слід розглядати як інституційні умови координації діяльності суб'єктів ринків, механізм формування і функціонування якого відбувається на основі створення і зміни певних інститутів. Саме ринкові механізми мають врівноважувати інтереси ринкових суб'єктів.

У контексті розгляду питання державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції варто зосередити увагу на державній інноваційній та інвестиційній політиці щодо агропромислового сектору економіки. Задекларовані цілі та стратегічні завдання відповідають вимогам сучасності щодо використання інноваційних можливостей для забезпечення ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва. Вважаємо, що основними детермінантами реалізації інноваційної політики є заходи щодо активізації інноваційного підприємництва, розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки, модернізація та технологічне переозброєння, розвиток логістичної мережі, розширення зв'язків із зарубіжними партнерами. Головним завданням інвестиційної політики є покращення інвестиційного клімату держави, стимулювання інвестиційних потоків у сферу виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвиток державно-приватного партнерства.

Серед стратегічних пріоритетів, запропонованих Європейською комісією у розвитку аграрного сектору економіки, є такі [15]: сприяння передачі знань і інновацій у сільському господарстві, лісовому господарстві та в сільських районах; підвищення рівня життєздатності та конкурентоспроможності всіх видів сільського господарства в усіх регіонах і просування інноваційних технологій для ферм та управління лісовими

ресурсами; сприяння організації харчового ланцюга, включаючи обробку та реалізацію сільськогосподарської продукції, захисту тварин і управління ризиками в сільському господарстві; відновлення, збереження і зміцнення екосистеми у сільському і лісовому господарстві; сприяння інтенсивному надходженню інвестицій для підтримки аграрних підприємств.

Але все ж залишається проблема, по-перше, узгодженості та дієвості всієї низки «інноваційних» нормативно-правових актів, а по-друге, фінансового підкріплення положень стратегії, що стосується всіх складових вітчизняної економіки, в тому числі й аграрного сектора.

Наголошує на недосконалості механізму фінансування агропромислового комплексу О. Д. Богдан та вважає за доцільне залучення фахівців на умовах аутсорсингу для надання консалтингової підтримки з формування програм державних видатків. Насамперед слід наголосити на необхідності [16, 52] належної оцінки та відбору до впровадження усіх проектів, що фінансуються з бюджету, а також через державно-приватні партнерства; узгодження державних інвестиційних програм із стратегіями розвитку на загальнодержавному і галузевому рівнях шляхом розроблення інструменту середньострокового планування інвестицій; реформування інституційного потенціалу і залучення кваліфікованих кадрів на керівні посади для перезапуску системи управління державними інвестиціями.

Завданнями державного регулювання агропромислового комплексу є: підтримка стійкої економічної ситуації у сільському господарстві; стабілізація ринкової кон'юнктури і коливань дохідності в галузі; забезпечення продовольчої безпеки; захист внутрішнього ринку; забезпечення участі вітчизняних товаровиробників у міжнародному поділі праці. У сучасних умовах державне регулювання має органічно доповнювати процеси ринкової самоорганізації, перебувати із ними у динамічній рівновазі як дві складові єдиного економічного механізму.

Аналізуючи особливості державного регулювання сільськогосподарського виробництва, слід враховувати такі групи чинників [17]:

– чинники, що пояснюються природними умовами сільськогосподарського виробництва, наявністю такого особливого ресурсу, як земля, і сезонністю робіт у рослинництві. У більшості випадків вони уповільнюють кругообіг фондів, зумовлюють використання техніки у відносно короткий строк, тому тут і спостерігається така низька фондівіддача;

– чинники, що пояснюються специфічністю ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, а саме: мала еластичність зв'язку між попитом і пропозицією, типове перевищення останньої над попитом, що вимагає формувати ринкові ціни нижчими від цін рівноваги. У цьому напряму діє низька монополізація сільського господарства і висока – у першій і третій сферах АПК;

– низький ступінь монополізації та концентрації сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими сферами економіки, чим пояснюється необхідність його підтримки і захисту товаровиробників від високомонополізованих галузей промисловості;

– чинники, зумовлені суспільними інтересами, незамінністю виробленої сільськогосподарської продукції в життєдіяльності людини і всього суспільства.

Удосконалення ринкових відносин потребує впровадження нових механізмів державного регулювання сільськогосподарського виробництва, спрямованих на формування продовольчої безпеки країни, пріоритетність розвитку аграрного сектору економіки. Основними напрямками підвищення ефективності економічних, соціальних та правових відносин в аграрній сфері визначено:

- регулювання відносин на всі виробничі засоби та земельні ресурси;
- удосконалення законодавства відповідно до вітчизняної сільськогосподарської продукції міжнародним нормам та стандартам;
- розвиток нових організаційно-правових форм господарювання та формування інфраструктури аграрного виробництва;
- вирішення соціально-економічних проблем розвитку сільських територій;
- розробка цілеспрямованої політики ціноутворення з метою економічного захисту прав та інтересів учасників, що дасть змогу забезпечити продовольчу безпеку країни;
- досягнення паритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію з метою забезпечення економічних перетворень в аграрному секторі економіки.

З метою усунення негативного впливу внутрішнього та зовнішнього середовища зусилля держави мають бути спрямовані на створення умов для розширення попиту на продукцію вітчизняних виробників й нівелювання негативних чинників впливу на процес функціонування ринку сільськогосподарської продукції. Регуляторний вплив держави знаходить своє відображення у створенні сприятливих ринкових умов для ефективного розвитку сільського господарства, формуванні його виробничої та соціальної та інноваційної інфраструктури.

Висновки. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва полягає у здійсненні впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання та кон'юнктуру ринку з метою забезпечення ефективного функціонування ринкового механізму, вирішення соціальних та виробничих проблем.

Вважаємо, що державне регулювання аграрного виробництва реалізується через систему заходів впливу з метою створення оптимальних умов для виробництва сільськогосподарської продукції, де основними векторами розвитку та підтримки аграрної галузі на рівні держави цілями державного регулювання сільського господарства на сучасному етапі є забезпечення високої якості та конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції; збереження та відтворення природних ресурсів; формування ефективно діючого ринку через розвиток його інфраструктури.

До пріоритетних завдань регулювання ринку сільськогосподарської продукції передусім належить створення умов для стабілізації та нарощування виробництва сільськогосподарської продукції, формування і реалізація аграрної політики щодо забезпечення продовольчої безпеки країни.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку інноваційних механізмів інституційних перетворень, що створюють основу ефективного функціонування ринку сільськогосподарської продукції.

Література

1. Патинін М. А. Аграрний сектор економіки України: механізми державного регулювання : монографія. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2006. 320 с.
2. Економічна енциклопедія : у 3-ох т-х. Т. 2 / ред кол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Вид. центр «Академія», 2001. 848 с.
3. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран. Москва : Международные отношения, 1993. 896 с.
4. Самуэльсон П. Экономика. Москва : Лаборатория базовых знаний, 2000. 800 с.
5. Гудзь Ю. Ф. Механізм державного регулювання розвитку економічного потенціалу переробних підприємств АПК. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 13, ч. 1. С. 79–86.
6. Андрійчук В. Г. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва. Економіка АПК. 2005. № 5. С. 52–63.
7. Могильний О. М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки. Київ : ІАЕ УААН, 2002. 430 с.
8. Романець О. А. Сутність та зміст державного регулювання аграрної сфери економіки. Збірник наукових праць. Київ, 2011. 104 с.
9. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України № 806-р від 17 жовтня 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> (дата звернення: 03.04.2019).
10. Майстро С. В. Сутність та напрями державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/GALUZEVE/06-MAYSTRO.pdf> (дата звернення: 03.12.2018).
11. Федосєєва Г. С. Світовий ринок сільськогосподарської продукції: теоретичний та практичний аспекти розвитку. Інтелект XXI. 2017. № 1. С. 22–27.
12. Росола У. В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. 2(8). С. 46–51.
13. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції: Закон України № 1447-VI від 04.06.2009 р. (із змінами і доповн.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T091447?ap=251> (дата звернення: 12.01.2019).
14. Коваленко О. А. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1808> (дата звернення: 30.03.2019).
15. Ukraine EU bilateral trade and trade with the world. URL: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113459.pdf (дата звернення: 15.01.2019).
16. Богдан О. Д. Дослідження стану державної інноваційної політики у розрізі агропромислового сектору економіки. Науковий вісник Полісся. 2015. №1 (1). С. 49–54.
17. Шиян Н. І. Державне регулювання економіки. Харків : ТОВ «Вид-во «Формат Плюс», 2008. 384 с.

References

1. Patynin, M.A. (2006). *Ahrarnyy sektor ekonomiky Ukrayiny: mekhanizmy derzhavnogo rehulyuvannya* [Agricultural sector of Ukraine's economy: a framework of government regulation]. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr». [in Ukrainian].
2. Mochernyi S.V. (Ed.). (2001). *Ekonomichna entsyklopediya* [Economic encyclopedia]. (Vols. 1-3). Kyiv: Vyd. tsentr «Akademiya» [in Ukrainian].
3. Porter, M. (1993). *Mezhdunarodnaia konkurentsiiia. Konkurentnyie preimushchestva stran* [International competitiveness. The competitive advantage of nations]. Moscow: Mezhdunarodnyye otnosheniya. [in Russian].
4. Samuelson, P. (2000). *Ekonomika* [Economics]. Moscow: Laboratoriia bazovykh znaniy. [in Russian].
5. Hudz, Yu.F. (2017). *Mekhanizm derzhavnogo rehulyuvannya rozvytku ekonomichnoho potentsialu pererobnykh pidpryemstv APK* [A framework of government regulation of economic capacity of agribusiness production]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsionalnoho universytetu – The Scientific Herald of Uzhhorod National University*, 13(1), 79-86 [in Ukrainian].
6. Andriychuk, V.H. (2005). *Teoretyko-metodolohichne obgruntuvannya efektyvnosti vyrobnytstva* [Theoretical and methodological rationale for production efficiency]. *Ekonomika APK – Economy of Agro-Industrial Complex*, 5, 52-63. [in Ukrainian].
7. Mohylnyy, O.M. (2008). *Derzhavne rehulyuvannya ahrarnoho vyrobnytstva v period transformatsii ekonomiky* [Government regulation of agricultural production in the transitional period]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Romanets, O.A. (2011). *Sutnist ta zmist derzhavnogo rehulyuvannya ahrarnoho sfery ekonomiky* [The nature and meaning of government regulation of the agricultural sector]. Kyiv [in Ukrainian].
9. *Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku.*: Rozporyadzhennya Kabinetu ministriv Ukrayiny № 806-r vid 17 zhovtnya 2013 r. [On approval of the strategy for the agrarian sector of the economy for the period up to 2020. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 17.10.2013, No 806]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> [in Ukrainian].
10. Maystro, S.V. (n.d.). *Sutnist ta napryamy derzhavnogo rehulyuvannya ahrarnoho rynku v zarubizhnykh krayinah* [The essence and directions of state regulation of the agrarian market in foreign countries]. academy.gov.ua. Retrieved from <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/GALUZEVE/06-MAYSTRO.pdf> [in Ukrainian].
11. Fedosieieva, G.S. (2017). *Svitovyy rynek silskohospodarskoyi produktsiyi: teoretychnyy ta praktychnyy aspekty rozvytku* [World market for agricultural products: theoretical and practical issues of development]. *Intellekt XXI – Intellect XXI*, 1, 22-27 [in Ukrainian].
12. Rosola, U.V. (2017). *Suchasnyy stan rynku sil's'kohospodars'koyi produktsiyi* [The current state of the agricultural market.]. *Naukovyy visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu – Scientific Herald of Mukachevo State University. Series Economics*, 2 (8), 46-51 [in Ukrainian].

13. Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennya mekhanizmv derzhavnoho rehulyuvannya rynku sil's'kohospodars'koyi produktsiyi» vid 04.06.2009 № 1447-VI [Law of Ukraine on amendments to some laws of Ukraine on improving state regulation of agricultural markets from June 4 2009, № 1447-VI]. ips.ligazakon.net. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/view/T091447?an=251> [in Ukrainian].
14. Kovalenko, O.A. (n.d.). Derzhavne rehulyuvannya silskohospodarskoho vyrobnytstva [State regulation of agricultural production]. www.economy.nayka.com.ua. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1808> [in Ukrainian].
15. Ukraine EU bilateral trade and trade with the world (n.d.). trade.ec.europa.eu. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113459.pdf.
16. Bohdan, O.D. (2015). Doslidzhennya stanu derzhavnoyi innovatsiynoyi polityky u rozrizi ahropromyslovoho sektoru ekonomiky [Research of the state innovation policy with regard to the agro-industrial sector of the economy]. *Naukovyy Visnyk Polissya – Scientific Bulletin of Polissia*, 1(1), 49-54 [in Ukrainian].
17. Shyyan, N.I. (2008). Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky [State regulation of the economy]. Kharkiv: «Format Plus» [in Ukrainian].

Редакція отримала матеріал 6 лютого 2019 р.